

5. Відеозапис № 4_Shpolababenko Oleksandr Serhiyovych_21.10.2018.
Режим доступу: <https://youtu.be/MeMVg9HxGYc>

6. Відеозапис № 5_Shpolababenko Oleksandr Serhiyovych_21.10.2018.
Режим доступу: https://youtu.be/_eRQMehwalo

7. Відеозапис № 6_Shpolababenko Oleksandr Serhiyovych_21.10.2018.
Режим доступу: <https://youtu.be/Y6BkTyzjhTQ>

Бурачок Л.В.

*кандидат історичних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ОБ'ЄДНАНА ЄВРОПА: ВІД ІДЕЇ ДО ПРАКТИКИ

Дослідження різних аспектів та форм існування «європейської спільноти» має важливе значення для розуміння суті всіх сучасних теорій та концепцій створення об'єднаної Європи, а також практичних заходів щодо їхньої реалізації. В умовах, коли в Європейській Спільноті відбувається пошук нових стратегічних шляхів розвитку, трансформації внутрішньої структури та географічного розширення через приєднання нових членів теоретичне визначення майбутнього Європейського Союзу знову перетворилося в актуальну задачу для політичних еліт та наукового співтовариства.

На думку одних вчених, європейська інтеграція розпочалась після Другої Світової Війни [15, с. 187]. Існує полярна думка вчених що до цього питання, вони вважають, що європейська інтеграція розпочалась значно раніше, тобто, після подій Першої Світової Війни [13].

На думку вченого В. Посельського, котрий зауважує, що з часів занепаду Імерії Риму Європа почала формуватися, насамперед, як «історична, культурна, політична спільність, яка, попри війни, релігійні розмежування, виокремлення національних держав, стала місцем інтенсивного обміну освічених еліт, з ідей культур, знань, товарів та капіталів» [12, с. 21].

Відомий публічний діяч Р. Куденгофе-Калергі під впливом подій у суспільстві у 1923 р. видав книгу «Пан-Європа», що отримала популярність у світі. Суть руху значною мірою сприяло процесу

усвідомлення європейцями необхідності організаційного поглиблення єднання всього континенту [7, с. 34].

Саме демократичні ініціативи європейських громадських рухів у період з 1924 по 1950 рр. сприяли впровадженню у свідомість людей думки про створення на добровільних засадах єдиного Європу. Цей період можна по праву назвати передісторією європейської інтеграції, ідею якої у 1951 р. підтримали і з того часу просувають уряди європейських держав. Хоча ми й називаємо даний етап передісторією, це не означає, що в процесі розвитку європейської інтеграції допустимо применшувати його значення [5, с. 77].

Ідею створення «Сполучених Штатів Європи» вперше висловив у вересні 1946 р. у Цюриху прем'єр-міністр Великої Британії Уїнстон Черчилль. Він висловлювався за союз усіх європейських країн під керівництвом Франції та Німеччини, застерігаючи водночас, що його країна не інтегруватиметься у цей союз, а візьме на себе роль спостерігача [6, с. 16].

У Західній Європі в період 1946–1958 рр. було розташовано 40% зарубіжних філіалів ТНК (транснаціональні корпорації) в обробній промисловості, що створило у цьому регіоні густу мережу міждержавних мікроекономічних зв'язків [15, с. 188].

У 1948 р. США виробляли понад 60% сукупної продукції промислово розвинутих країн і майже 80% усіх золотих запасів капіталістичного світу. Створена після війни мережа міжнародних економічних організацій – Міжнародний Валютний Фонд, Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку, Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) – були побудовані таким чином, щоб зміцнити економічне становище і вплив США, які домінували і у політичних союзах (НАТО та ін.) [15, с. 189].

Це обумовлювало необхідність консолідації західноєвропейської економічної еліти на власній основі. З цією метою у рамках утвореної в 1949 р. Ради Європи було здійснено ряд проектів регіональної інтеграції – від об'єднань у межах окремих галузей промисловості до величезних проектів західноєвропейської федерації [14, с. 200].

Європейській Союз утворився в результаті послідовного розвитку процесу інтеграції країн Західної Європи, яка пройшла у своєму розвитку декілька етапів. У травні 1948 р. на Конгресі європейських рухів в Гаазі, скликаному за ініціативи європейських політиків та інтелектуалів, була прийнята Політична Декларація, яка закликала усі європейські країни до об'єднання. Результатом цього документу стало створення 5 травня 1949 р. Ради Європи – першої європейської організації співпраці [11, с. 29].

Країнами-засновниками Ради Європи були: Бельгія, Великобританія, Голландія, Італія, Люксембург, Франція та скандинавські країни. Завданням організації було зміцнення демократії, охорона прав людини та підтримка європейської культурної ідентичності. Однак Рада Європи не виконувала до кінця поставлених перед нею завдань з огляду на інтереси країн-членів, які часто не співпадали.

9 травня 1950 р. міністр закордонних справ Франції Р. Шуман запропонував створити спільний ринок вугільної і сталеливарної продукції Франції, ФРН та інших західноєвропейських країн (пропозиція увійшла в історію під назвою «план Шумана») [10].

18 квітня 1951 р. «план Шумана» було реалізовано через підписання Паризького договору про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС). До складу ЄСВС увійшли шість країн: Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина та Франція. Договір про ЄСВС набув чинності 23 липня 1952 р. 27 травня 1952 р. країни «європейської шістки» підписують Договір про заснування Європейського оборонного співтовариства (ЄОС) [1]. Це було перше Європейське Економічне Співтовариство. ЄОС контролювало 60% виплавки сталі і 50% видобутку вугілля у Західній Європі. Місцем перебування штаб-квартири, вищого керівного органу Об'єднання, тимчасово вибрали Люксембург [2, с. 23].

Наприкінці 1955 р. на конференції у Мессіні країни «європейської шістки» домовились про заснування Європейського співтовариства з атомної енергетики (Євратому). На конференції утворено групу експертів (на чолі з бельгійцем Паулем Генрі Спааком), яка мала підготувати доповідь про можливість розширення. Доповідь була представлена на черговій зустрічі «європейської шістки» у 1956 р. у Венеції і стала основою для подальших розмов про інтеграцію [13].

На початку 1957 р. керівники урядів «європейської шістки» вирішили поряд з Євратомом створити також і Європейське економічне співтовариство (ЄЕС). 23 березня 1957 р. у Римі відбулося підписання Договору про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Договору про створення Європейського співтовариства з атомної енергетики (Євратом) [3; 4].

1973 р. Великобританія і Данія вийшли з ЄАВТ і приєдналися до ЄЕС. Португалія зробила те саме 1986 р. Проте до ЄАВТ приєдналися інші три країни, і ця організація знову стала складатися з семи членів: Австрії, Фінляндії, Ісландії, Ліхтенштейну, Норвегії, Швеції та Швейцарії. Ідея

створення ЄАВТ полягала у розвитку торгівлі між країнами, проте без об'єднання влади та створення офіційних інститутів, уповноважених вести законодавчу діяльність, як це зроблено у ЄС [9, с. 40].

У 1990 р. було підписано т.зв. Шенгенську угоду з метою вільного пересування громадян країн ЄС. Цією ж угодою запроваджувалася єдина візова політика та співпраця між прикордонною поліцією країн-членів ЄС [8].

Таким чином, за вищесказаним можна зробити висновок, що становлення європейської інтеграції є результатом довготривалої діяльності в Європі. До появи співтовариств було докладено чимало зусиль, а саме парламентські асамблеї, ради держав, судові органи, об'єднані збройні сили, економічні структури. Вищесказане посприяло для створення співтовариств (ЄСВС, ЄЕС, Євроатом), які відбулися після Другої світової війни. З цього часу приймалися вагомі рішення задля спільної мети здобуття миру та безпеки, взаємне порозуміння та відновлення економічної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Договор, учреждающий Европейское объединение угля и стали Угроза плана Шумана. Приложение. Москва, 1954. С. 151–188.
2. Європейський Союз: Консолідовані договори / за наук. ред. В. Муравйова. Київ : «Port-Royal», 1999. 206 с.
3. Римська декларація ЄС: чотири пріоритети розвитку Євросоюзу Європейська правда. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/03/25/7063585/>
4. Римський договір 1957 р. URL:<http://www.zakony.com.ua/juridical.html?catid=44493>
5. Барановский В. Западная Европа: военно-политическая интеграция. Москва : Международные отношения, 1988. 194 с.
6. Бжезинський З. Велика шахівниця. Геостратегійна фантазмагорія. *Політика і культура*. 2004. № 4. С. 16–19; № 7. С. 16–19.
7. Дорош Л., Івасечко О. Особливості функціонування та виклики розвитку ЄС у близькій перспективі (2017–2018 рр.). *Humanitarianvision*. 2017. Vol. 3. Num. 1. С. 19–24.
8. Казімір Р. Історія Європейської Інтеграції. Від декларації Шумана до розширення на Схід. URL: <http://youth.crimeastar.net/europe/html/history/index5.html>
9. Лобанов К. Политические аспекты эволюции Европейского Союза на современном этапе. Москва, 2001. 262 с.
10. Люба О. Декларація Роберта Шумана. Історія європейської ментальності. URL: <http://lib.if.ua/publish2010/1273823974.html>
11. Малик Я., Киричук О. Європейський Союз. Львів, 2006. 610 с.

12. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. Київ : Смолоскип, 2002. 166 с.

13. Хадж Ассад Н. Мессинская конференция 1955 г. и развитие процесса европейской интеграции. URL: <http://www.stattionline.org.ua/histori/103/17352-messinskaya-konferenciya-1955-g-i-razvitie-processa-evropejskoj-integracii.html>

14. Шебанов А. Европейское объединение угля и стали. Москва, 1968. 220 с.

15. Школа І., Корзменко В. Міжнародні економічні відносини. Чернівці : Рута, 1996. 450 с.

Григорук Н.А.

кандидат історичних наук, доцент,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ВІЙНА НА ТЕРИТОРІЇ БІЛОРУСІ В 1812 Р.

Частина місцевого дворянства не підтримувала політичні й соціально-економічні перетворення на території Білорусі наприкінці XVIII – на початку XIX ст. тому, що втрачала велику частину «шляхетських прав» часів Речі Посполитої. Все це невдоволення виявилось під час французької навали в 1812 р. Армія Наполеона 12 червня 1812 р. перейшла Німан, увійшовши на територію Білорусі. Наполеон, щоб отримати підтримку польських і білоруських магнатів, пообіцяв внаслідок франко-російської війни відродити Річ Посполиту, зберігши кордони 1772 р.

1-ша і 2-га російські армії під командуванням генералів М. Барклая де Толлі і П. Багратіона з боями відступала по білоруських землях. Відбулися битви з наполеонівськими військами під Вишнево, Воложином, Бакштами, Руднею, Бешенковичами, Бобруйськом, Старим Биховом та ін. Барклай де Толлі за допомогою трьох дивізій, укомплектованих вітебчанами, полочанами і віленцанами, зупинив 25-тисячний авангард французів біля села Островне і Комарі. Після боїв, які тривали три дні, загинуло майже по 4 тисячі чоловік з кожного боку. Нищівні бої відбулися і під Полоцьком. Всі вище згадані події допомогли генералу Барклаю де Толлі уникнути генеральної битви з військами Наполеона.

Ар'єргард генерала Раєвського, який складався з двох дивізій, укомплектованих в більшості гродненцями, утримував корпус маршала